

Μουσουλμάνω παλαιᾷς ἐπιθυμίας ἐκδικήσεως ὑπῆρξεν οὕτω βιαία, ὥστε σχεδὸν ὠπισθοχώρησεν ὑπὸ τῆς πρώτης μανιώδους χαρᾶς ἣν προὔκαλεσεν ἢ μεθ' αἰμοχαροῦς ἐπιμονῆς ζητουμένη ἐντάμωσις. Ἐπειτα δὲ συνέλαβε τὸν δυστυχῆ Πιέρην δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν ἐκ τοῦ στήθους, τὸν ἔρριψε χαμαί, τὸν ἐπάτησε διὰ τῶν ποδῶν, ἔπτυσεν αὐτὸν κατὰ τοῦ προσώπου καὶ προσέδεσεν αὐταῖς χερσὶ τὸν δῦσμοιρον, οὐδεμίαν ἐκβάλλοντα λέξιν, ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου αὐτοῦ, ὅπως σύρῃ αὐτὸν κατ' αὐτὴν ἐκείνην τὴν νύκτα ὡς ἴδιον αὐτοῦ αἰχμάλωτον εἰς τὴν ἐν Ἰψῷ ἔπαυλιν. Δᾶδες ἐφώτιζον τὴν φρικώδη, φονικὴν ταύτην ἰππηλασίαν τοῦ καπετὰν πασᾶ. Ἐνα δὲ τῶν πυρσῶν ἐκράτει ὁ Μεχμέτ, τῆς Ναζλῆς ὁ μαῦρος θεράπων.

[Ἐπειτα τὸ τέλος]. Λ*

ΣΠΕΤΣΙΩΤΙΚΟΝ ΝΑΥΤΙΚΟΝ ΙΣΤΟΡΙΗΜΑ

Α'

Φίλε Κύριε Διευθυντὰ τῆς «Ἐστίας»

Ἐν Σπέτσεις διατρίβων ἤκουσα ἐν ἄλλοις ναυτικοῖς ἀνεκδότοις καὶ τινα περὶ ἐνὸς τῶν τὰ πρῶτα φερόντων Σπετσιοτῶν πλοίαρχων, τοῦ Βασιλείου Ν. Α. Ὁρλώφ, ἀναφερόμενα οὐχὶ εἰς πολεμικὰ κατορθώματα τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, ἀλλ' εἰς τὰς ναυτικὰς ἐκείνας γενναίας πράξεις τῶν πρὸ ταύτης χρόνων, δι' ὧν κατώρθουν τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα νὰ ἐμπορεύωνται καὶ αἱ κοινότητες τῶν ναυτικῶν νήσων νὰ ἀντιμετωπιζῶσι τὴν αὐθαιρεσίαν τῆς τουρκικῆς διοικήσεως, νὰ πολιτεύωνται τοὺς Τούρκους διοικητάς, καὶ νὰ διεκφεύγωσι τὰς καταδιώξεις τῶν λοιπῶν ναυτικῶν δυνάμεων, ὡσάκις εὕρισκοντο τὰ συμφέροντα τούτων ἐν συγκρούσει. Δύο τῶν ἀνεκδότων τούτων ἀκούσας παρὰ τοῦ σεβαστοῦ γέροντος Νικολάου Β. Ὁρλώφ υἱοῦ τοῦ Βασιλείου, ὃν ἀφορῶσιν, ἔγραψα στενογραφικῶς ἐν ᾧ διηγείτο ταῦτα, καὶ ἀντιγράψας σοὶ πέμπω πρὸς δημοσίευσιν ἄνευ τινὸς προσθήκης ἢ ἀφαιρέσεως.

Ἡ ἱστορία τῆς ἀρχῆς, καὶ τῆς σὺν τῷ χρόνῳ ἀναπτύξεως τῆς ναυτικῆς τῶν δύο μεγαλωνύμων νήσων Ἰδρας καὶ Σπετσῶν εἶνε γνωστὴ μόνον, ὡς πρὸς τὰ πρὸ τοῦ 1821 ἔτη, κατὰ τοὺς γενικωτέρους αὐτῆς ὀρισμούς· ἐλλείπουσιν ἐκ ταύτης δυστυχῶς ὅλαι αἱ μικραὶ ἐκεῖναι λεπτομέρειαι, τὰ μικρὰ γεγονότα, ὧν ἡ ἐπίδρασις συντελεῖ τὰ μέγιστα πολλάκις εἰς τὴν συντέλειαν ἐνὸς ὅλου. Γινώσκωμεν περίπου τοὺς κυριωτέρους ὄρους τοῦ πολιτεύματος τῶν κοινοτήτων τῶν νήσων, γινώσκωμεν πολλὰ περὶ τῆς ἄκρας ἠθικῆς τῶν νησιωτῶν, καὶ τῆς μυθώδους τιμιότητος περὶ τὰς συναλλαγὰς τῶν Σπετσι-

ωτῶν καὶ Ἰδραίων, ἀλλὰ πῶς ἐμορφώθη τοιοῦτος ἐξαιρετικὸς παρ' αὐτοῖς πολιτισμός, καὶ τοιαύτη κολοσσαία ναυτικὴ δύναμις, διὰ τίνων διήλθον περιπετειῶν μέχρις οὐ φθασωσιν εἰς τὴν ἀκμὴν τοῦ 1821, τίνες οἱ πρῶτοι πατέρες τῶν κοινοτήτων τούτων, εἰς τὴν φωνὴν τῶν ὁποίων ὑπήκουον πληθυσμοὶ ὀλόκληροι, ἀγνοοῦμεν μόνον μικρὰ τινα μεμονωμένα γεγονότα περιεσώθησαν, καὶ ταῦτα περισυναχθέντα πολὺ ὕστερον, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ κρότος τῶν πυροβόλων τῶν Σπετσῶν, τῆς Ἰδρας καὶ τῶν Ψαρῶν διηγείρεν ἐπ' αὐτῶν τὴν προσοχὴν τοῦ κόσμου. Ἄλλ' ἄς ἔλθω εἰς τὴν καταγραφὴν τοῦ Σπετσιοτικῆς ἱστορήματος.

Ἐν Σπέτσεις τῆ 20 Αὐγούστου 1885.

Ὁ πρόθυμος

A. M.

« Περὶ τὸν Αὐγούστον τοῦ 1812 ὁ Βασιλεὺς Ν. Α. Ὁρλώφ, νέος τριακονταέτης τὴν ἡλικίαν, πλοίαρχος ἰδιοκτήτου πλοίου, φέροντος τὸ ἀρχαῖον ὄνομα Λουκῆρος, προσωμίση εἰς Ψαρά, ἔθθα κατὰ τύχην συνήντησε πλοίαρια ἐκ Κυθωνίων, φέροντα φορτίον σίτου. Συνεννοηθεὶς ὁ πλοίαρχος μετὰ τῶν κυβερνητῶν τῶν πλοιαρίων ἠγόρασε τὰ φορτία τῶν συμποσούμενα εἰς 7 χιλιάδας κοιλὰ μετὰ τῆς συμφωνίας νὰ τῷ προμηθεύωσι δι' ἀμέσου μεταφορᾶς καὶ ἕτερον σίτον 8,000 κοιλῶν πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ φορτίου τοῦ πλοίου, χωροσπῆτος 15,000 κοιλῶν. Οἱ κυβερνηταὶ τῶν πλοιαρίων παρεδέχθησαν τὴν συμφωνίαν· διότι τὸ κέρδος ἦτο μέγα, ἀλλ' ἐφοβοῦντο νὰ ἐνεργήσωσι τὴν ἐκφόρτωσιν ἐν τῷ φανερῷ, διότι ἡ Τουρκία εἶχε κηρύξει τότε τὸ λεγόμενον διασάκ, δηλαδὴ τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς ἐξαγωγῆς τῶν δημητριακῶν καρπῶν ἐκ τοῦ κράτους τῆς. Διὰ τοῦτο συνεφώνησαν ἀμφοτέρα τὰ μέρη ν' ἀρθῶσιν εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος, καὶ ἐν αὐτῷ νὰ παραλάβωσι τὸ φορτίον, ὅπερ καὶ ἐγένετο, πρὸς ἀνατολὰς τῶν Ψαρῶν ἐν διαστήματι ὀλίγων ὥρων. Μετὰ τὴν ἐκφόρτωσιν τῶν 7,000 κοιλῶν τὰ πλοίαρια διηυθύνθησαν εἰς τὸν κόλπον τοῦ Τσανταρλῆ (τὸν Ἑλαιατικόν), ἵνα προμηθεύωσιν ἐντεῦθεν καὶ τὸ ἐπίλοιπον φορτίον. Τὸ δὲ πλοῖον τοῦ Ὁρλώφ παρέπλεε βραδέως μεταξύ Χίου καὶ Ψαρῶν περὶ τὸ ἀκρωτήριον Καραμπουρνοῦ (Μέλαινα ἄκρα), τοῦ πληρώματος, συγκειμένου ἐξ 65 ἀνδρῶν, ἀσχολουμένου εἰς τὸ νὰ βίπτῃ τὸ ἔρμα εἰς τὴν θάλασσαν ὅπως εὐρεθῇ τὸ πλοῖον ἕτοιμον εἰς τὴν παραλαβὴν τοῦ νέου φορτίου. Τὴν ἐπομένην περὶ τὴν 4 ὥραν μ.μ. ὁ ἐπὶ τοῦ μεσαιοῦ ἱστοῦ καθήμενος σκοπὸς ἐφώνησε πρὸς πλοίαρια ἔρχονται· τότε διηυθύνθη τὸ πλοῖον τοῦ Ὁρλώφ πρὸς αὐτά, τὰ ὁποῖα ἐπλησίασε περιττὴν δύσιν τοῦ ἡλίου. Τὰ πάντα ἦσαν ἕτοιμα πρὸς παραλαβὴν τοῦ φορτίου τὴν νύκτα ἐκ τῶν ἐκατέρωθεν τοῦ πλοίου

προσκολληθέντων πλοιαρίων, εἰργάσθησαν δι' ὅλης τῆς νυκτός, περὶ δὲ τὸν ὄρθρον, ἐκφορτωθέντων τῶν πλοιαρίων, παρετήρησαν ἐρχομένην κατ' αὐτῶν τουρκικὴν φρεγάταν ἐκ τῆς Χίου, ἣτις παρέπλεε τὰ παράλια ἐκεῖνα πρὸς κερμαπόδισιν τῆς ἐξαγωγῆς σιτηρῶν, καὶ τῆς ὁποίας ὁ διοικητὴς ἐνόησεν ὅτι τὸ ἐκεῖ ὑπάρχον πλοῖον περιεῖχε σιτηρὰ. Ὁ Ὀρλώφ ἰδὼν κατ' αὐτοῦ διευθυνομένην τὴν φρεγάταν, ἀπομακρύνεται διὰ τοῦ ταχύπλου πλοίου του, πλησιαισίου ὄντος, καὶ κατορθώνει δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ν' ἀφήσῃ πολὺ ὀπίσω τὴν βραδυκίνητον φρεγάταν· τὴν δὲ νύκτα διευθύνεται εἰς Σπέτσας, ὅπου ἐλλιμενίσθη, μὴ ἔχων οὐδεμίαν ὑπόνοιαν ὅτι ἡ φρεγάτα ἐξηκολούθει τὴν καταδιώξιν του. Ἀλλ' αἰφνης μετὰ παρέλευσιν 24 ὥρων ἡ φρεγάτα ἐμφανίζεται πρὸ τῶν Σπετσῶν καὶ ἀγκυροβολεῖ πρὸ τοῦ στομίου τοῦ λιμένος, μαθόντος τοῦ διοικητοῦ αὐτῆς ἐξ Ἑλλήνων αἰχμαλώτου ἐν αὐτῇ ὅτι τὸ καταδιωκόμενον πλοῖον ἦτο Σπετσιοτικόν.

Ὁ Ὄθωμανὸς πλοίαρχος ἀποβαίνει ἀμέσως εἰς τὴν νῆσον καὶ ἀνέρχεται εἰς τὴν Καγγελαρίαν, ἐνθα συνήρχοντο καὶ συνεδρίαζον οἱ Πρόκριτοι, καὶ ζητεῖ παρ' αὐτῶν ἐπιμόνως καὶ ἀπειλητικῶς νὰ παραδώσωσιν εἰς αὐτὸν τὸ πλοῖον καὶ τὸν πλοίαρχον. Οἱ πρόκριτοι, ἐξ ὧν εἰς ἦτο καὶ ὁ γέρον πατὴρ τοῦ καταδιωκομένου Β. Ὀρλώφ, εἶπον εἰς τὸν Ὄθωμανὸν πλοίαρχον ὅτι ἐπειδὴ ἦτο ἡδὴ ἐσπέρα, νὰ προσέλθῃ τὴν ἐπαύριον ἵνα σκεφθῶσι περὶ τοῦ πρακτέου. Τὴν νύκτα δὲ συνεδρίασαντες προσκαλοῦσι τὸν Ὀρλώφ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀναγγέλουσιν ὅτι «ὁ καπετάνιος Τοῦρκος ζητεῖ ἢ νὰ σὲ παραδώσωμεν ἢ νὰ σὲ συλλάβῃ διὰ τῆς βίας». Ὁ Ὀρλώφ καταληφθεὶς ὑπ' ὀργῆς ἐκ τῶν λόγων τούτων καὶ ἐξ ὑπερβαλλούσης φιλοτιμίας εἶπεν

— Ἐγὼ εἰς Τοῦρκους δὲν παραδίδομαι, ἀλλ' οὔτε σεῖς ἔχετε τὴν δύναμιν νὰ με παραδώσετε.

Τότε ὁ γέρον πατὴρ του, εἰς τῶν προκρίτων, λέγει αὐτῷ ἄλθαισι:

— Μπῆρο Βασίλη, μὸς χάπμ λούφτ μὲ ντοβλέτ, τουτέστι « Παιδί μου Βασίλη, μὴν ἀνοιξῆς πόλεμον μὲ τὴν Τουρκιᾶ.

— Ὅχι, πατέρα, εἶπεν ὁ Ὀρλώφ, ἀλλὰ νὰ μᾶς δημεύσωσι πλοῖον καὶ φορτίον, νὰ χαθῶμεν ἀπὸ τὸν κόσμον, νὰ μεινωμεν ἐλεεινοὶ εἰς τοὺς δρόμους, καὶ σὺ ὁ γέρον πατὴρ μου νὰ ψωμοζήτῃς, αὐτὸ δὲν γίνεται (ἄγιο πὸς ζενέτ). Ἀλλ' ἰδοὺ τί θὰ γείνη: σεῖς νὰ μὲ κηρύξετε ἀποστάτην, καὶ νὰ εἰπῆτε εἰς τὸν καπετάνιον τῆς φρεγάτας νὰ ἔλθῃ νὰ μὲ συλλάβῃ, ἀφοῦ ἔχει 300 ναύτας, καὶ κανόνια, καὶ δύναμιν. Ἐγὼ δὲ θὰ σκεφθῶ τί θὰ κάμω τὸ πλοῖον καὶ τὸ φορτίον.

Ταῦτα εἰπὼν ἐξέρχεται καὶ ναυτολογεῖ πλὴν τῶν 65 ναυτῶν, οὓς εἶχε τὸ πλοῖόν του, ἐτέρους 60, διατάξας ἵνα πάντες, καὶ οἱ 125, ἐπιβῶσι

τοῦ πλοίου, ἐτοιμάσωσιν ἀθορυβῶς τὰ πάντα πρὸς ἀπόπλουν, καὶ ἄρῃσι τὴν ἀγκυραν, χωρὶς νὰ ἐννοηθῶσιν.

Ὁ ἄνεμος ἔπνεε γρήγορος (βορειοανατολικός), λίαν ἐπιβοθητικός, ὁ δὲ ἥλιος ἔκλινε πρὸς τὴν δύσιν, ὅτε αὐτὸς ἐπιβίβασθεὶς τοῦ πλοίου, διέταξε ν' ἀναπετάσωσιν ὅλα τὰ ἱστία διὰ μιᾶς ταχύπλου ἔλξεως· τὸ πλοῖον ταχύπλου ἐκινήθη ταχέως κατὰ μέτωπον τῆς φρεγάτας. Οἱ Τοῦρκοι θορυβηθέντες, ἤρχισαν νὰ κανονοβολῶσιν, ἀλλ' ὁ χειρισμὸς τοῦ πηδαλίου τοῦ πλοίου ἐγένετο μετὰ τοσαύτης δεξιότητος ὥστε μικρὰς μόνον ζημίας καὶ ἀσημάντους ὑπέστη. Ἀμα τὸ πλοῖον διήλθε τὴν πρῶραν τῆς φρεγάτας, διέταξεν ὁ Ὀρλώφ νὰ στρέψωσι δεξιὰ τὰς κεραίας καὶ διηυθύνθη πρὸς τὰ μεσημβρινὰ τῶν Σπετσῶν, ἐγκαταλείψας τοὺς ὀθωμανοὺς χαίνοντας ἐπὶ τῇ ἀπροσδοκίῳ ἀποδράσει. Τὴν νύκτα δὲ ἀπεβίβασε τοὺς ἐπικύρους 60 ναύτας εἰς τὴν ἀντίθετον παραλίαν τῆς νήσου, αὐτὸς δὲ διηυθύνθη πρὸς τὸν Μαλέαν.

Ὁ Ὄθωμανὸς πλοίαρχος διέταξε τὴν ἐτοιμασίαν τῆς φρεγάτας πρὸς καταδιώξιν, ἀλλὰ μικροῦ ἐδέησεν ἐκ τῆς ἀνικανότητος τῶν ναυτῶν νὰ ἐξοκείλῃ τὸ πλοῖον εἰς τὴν ξηράν, καὶ ἠναγκάσθη ν' ἀγκυροβολήσῃ ἐκ νέου. Τέλος μετὰ πολλοῦ κόπου, ἐργαζομένων τῶν ναυτῶν δι' ὅλης τῆς νυκτός, ἤρθη ἡ φρεγάτα εἰς τὸ πέλαγος, καὶ ἔπλευσε μέχρι Παραπόλας, μεθ' ὃ ἐπανεκάμψεν εἰς Σπέτσας, διότι οὐδαμοῦ ἐφαίνετο τὸ πλοῖον τὸ Σπετσιοτικόν.

Πλήρης ἀγανακτήσεως ὁ πλοίαρχος, προσκαλεῖ τοὺς προκρίτους εἰς τὴν Καγγελαρίαν, καὶ ἀπειλεῖ ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι δὲν παρέδωκεν τὸν ἀποστάτην. Ἀλλ' οἱ Πρόκριτοι ἐνθαρρυνθέντες, τῷ εἶπον ὅτι αὐτὸς εἶχε χρῆος καὶ τὴν δύναμιν νὰ τὸν συλλάβῃ, ἀλλὰ δὲν τὸ ἔπραξε καὶ τὸν ἄρρησε, διότι γνωρίζουσι ὅτι ὁ ἀποστάτης τὸν δωροδόκησε. Προσέθηκον δὲ ὅτι θ' ἀναφερθῶσι καὶ θὰ τὸν καταγγείλωσιν εἰς τὸν Καπετάν Πασῶν ἐπὶ δωροδοκίᾳ. Ὁ ὀθωμανὸς πλοίαρχος ἀκούσας ταῦτα ἐθορυβήθη καὶ καταληφθεὶς ὑπὸ φόβου παρεκάλεσε θερμῶς τοὺς προκρίτους νὰ μὴ προβῶσιν εἰς τοιοῦτον διάβημα, καὶ ἄς ὑπάγῃ εἰς τὸν διάβολον ἐκεῖνος ὁ χρισίτης (ὁ κακοῦργος).»

Ὅτω πως ἐπολιτεῦντο αἱ κοινότητες τότε πρὸς τοὺς Τοῦρκους, καὶ διὰ τοιούτων μέσων πολλάκις κατώρθουν ν' ἀποφεύγωσι μεγαλύτερα δεινά, ἅτινα οἱ Τοῦρκοι διοικηταὶ ἐνεκα τῆς ἀνικανότητος αὐτῶν, ὅπως δικαιοθῶσιν, ἐπέβαλλον αὐθαίρετως εἰς αὐτάς.